

עומק הפשט

גליון נושא:

בס"ד, יום ג' פרשת ויקרא, א' ניסן תשע"ז.
בענינא דיומא.

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעייין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

'הסיבה בליל הסדר'

פנינים

שיטת הראב"ה

בשנים קדמוניות, לא היו צריכים להסביר איך עושים 'הסיבה' דהיו רגילים להסב כל השנה, וכפי שכתב רש"י (ברכות דף מו: ד"ה בזמן שהן) שרוב הסעודות שלהם היה ב'הסיבה'. ואכן הלשון במה נשתנה שפכל הלילות אנו אוכלין ושותין בין יושבין ובין מסבין. והלילה הזה כלנו מסבין: הבן שואל מדוע 'כולנו מסובים', אך אינו תמה על עצם מציאות ה'הסיבה' שנהוג לפעמים גם בכל הלילות.

ידוע דעת הראב"ה (סימן תקכה) שרק בזמן הגמ' היו רגילים ב'הסיבה' כל השנה דרך שררה, והיה בזה דרך חירות לכן חייבו חכמים להסב בליל פסח. אבל בזמננו הואיל ואין הרגילות להסב בסעודה כל השנה, אין צריך להסב בליל פסח.

משמעות דברי הב"ח (תשובות הב"ח החדשות סימן ה'), והמהרש"ל (סימן פח), שלשיטת הראב"ה אין חייבים להסב, אבל אם רוצים להסב רשאים. ברם, המהר"ל (הלכות הגדה טו, א) כתב: "אין לנו לעשותה (את ה'הסיבה') בליל פסח, דמה חירות שייך בזה, אדרבה דומה לחולה". ומלשונו משמע, שלדעת הראב"ה אין להסב בזמן הזה בליל פסח, וכן משמעות לשון הגהות אשר"י (על הרא"ש פסחים דף קז). דאם מוטה מושכב על שמאלו נראה כעצב וחולה. ❖

דיני 'הסיבה'

מצוה להסב: בסוגיית הגמרא בפרק ערבי פסחים (פסחים דף צט: קח.) נדונו פרטי מצות הסבה בליל הסדר, בעת אכילת המצה ושתיית ארבע הכוסות - אופן ההסבה, הסבת אשה, והסבת תלמיד אצל רבו.

1. טעם ה'הסיבה'

כבני חורין: טעם מצות 'הסיבה' מבואר ברש"י ורשב"ם (פסחים צט:), כדרך בני חורין במטה ועל השולחן זכר לחירות. ויסודו בירושלמי (פסחים י, א). וכן כתב הרמב"ם (הלכות חמץ ומצה פרק ז' הלכה ח'), בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים, לפיכך כשסועד בלילה הזה צריך לאכול ולשתות ב'הסיבה' דרך חירות, שכן דרכם של בני חורין להסב בשעת סעודתם.

זכר ליציאה: טעם נוסף, מבואר במדרש (שמות רבה כ, טז) על שם הנאמר (שמות יג, יח): וַיֹּסֶב אֱלֹקִים אֶת הָעָם, מכאן אמרו רבותינו (פסחים צט:): אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב, שכן עשה להם הקדוש ברוך הוא, שנאמר: וַיֹּסֶב אֱלֹקִים. וכן מובא במדרש (במדבר רבה א, ב): וַיֹּסֶב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר, מהו 'ויסב', שהרביצם כדרכי המלכים רבוצים על מטותיהם.

לאכול מהר: טעם נוסף כתב בספר ליקוטי יהודה (פרשת בא), עפ"י רש"י (ברכות דף מא. ד"ה מיסב) האוכל ב'הסיבה' - אוכל בחפזון, לפי "שדרך ה'הסיבה' שהיא נאכלת מהר, שאינו פונה אנה ואנה". ולפי שהפסח נאכל בחפזון, לפיכך יש לאכול בליל פסח ב'הסיבה'.

2. אופן ה'הסיבה'

מוטה לשמאלו: כתב השו"ע (סימן תע"ב סעיף ב' ג') ויכין מקום מושבו שישב ב'הסיבה' דרך חירות.

כשהוא מסב לא יטה על גבו, ולא על פניו ולא על ימינו, אלא על שמאלו. וביאר המשנ"ב (ס"ק ז') שיהא ראשו מוטה לצד שמאל על המיטה או על הספסל וכרים תחת ראשו. ולשון המשנ"ב (ס"ק יג) שיהא מטה כבודה וכלולה. ומכאן סמך למנהג העולם לערוך מצעים נאים, עם עיטורים מיוחדים לפסח.

אצל השולחן: לשון המשנ"ב (ס"ק יג) אצל השלחן. ומקורו ברש"י ורשב"ם (פסחים צט: ד"ה ואפילו). ודקדק הגר"ח סאלוויצ'יק (חידושי הגר"ח סטנסיל ענין לג) שהסיבה דרך חירות, הוא דוקא לפני שולחן. ולכן יש לפאר את השלחן בכלים נאים, כמבואר בשו"ע כאן. אכן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל (שבועות יצחק פרק יט עמוד ריג) שבדיעבד אם היסב לא אצל השלחן, אינו צריך לחזור ולשתות בהסיבה אצל השלחן.

הטיית הגוף: שיעור 'הסיבה' כתב הגרב"צ אבא שאול זצ"ל (שו"ת אור לציון חלק ג' פרק טו תשובה א') שיצדד גופו שיהיה נטוי בין שכיבה לישיבה, בזווית של 45 מעלות לפחות, שהוא ממוצע בין שכיבה לישיבה (סימן לדבר; שיהא בזווית כמו כאשר מחוג שעון אנלוגי מורה על השעה 1:30). וראיה לכך מדברי הגמ' (פסחים דף קח.) פרקדן - לא שמיה הסיבה, משמע שצורת ההטיה דומה מאוד לשכיבה, וכן מוכח בגמ' (פסחים דף קח.) כי הוינן ביה מר, זגינן אברכי דהדדי. וכתב המהר"ל (הלכות הגדה), בשם הג"ה במיימון, הובא במג"א (סי' תעב ס"ק ג), מותר להסב על ירך חברו, משמע דמושב ממש.

אכן לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל (קובץ 'והגית' גליון 22 ניסן תשע"א עמוד 35) החיוב הוא להטות מעט את גופו, אך לא יטה יותר מידי שלא נוח לשבת כך ואין זה דרך חירות. והסכים לגדר זה הגר"ח קנייבסקי שליט"א שאין שיעור של מעלות הטיה, אלא צריך שיסב באופן שיהא נוח לו ובדרך חירות.

ושמעתי מהגר"מ סירוטה שליט"א שגדר המושג של 'הסיבה' הוא, כפי שמצוי שעושים בבית כשיושבים בניחותא, וסומכים על כסא או ספסל וכדומה, ושפיר יכול להסב כל הסעודה כמבואר ברמ"א ואינו מתלכלך, ולא נשפך הכוס בשתיה.

השענת והטיית הראש: כתב במנהגי בעל התרומת הדשן, בספר לקט יושר (חלק א אורח חיים עמוד פד ענין ד'), וזכורני בליל פסח כשאכל מצה של מצוה היה מהפך ראשו לצד שמאלו, מעט למטה, ועיניו למעלה מעט, והיה יושב במורא כמלך.

וכן מבואר בלשון המשנ"ב (ס"ק ז') שצריך לשים כרים וכסתות גם תחת הראש. והנה למרות שהמשנ"ב הזכיר רק הטיית הראש, נקטו בפשיטות הגרי"ש אלישיב זצ"ל (הגדה של פסח עם פסקי הגרי"ש עמוד 22), והגר"נ קרליץ שליט"א, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פרק ט"ו תשובה א'), דהסיבת הראש הוא בנוסף לעיקר ההסיבה שהוא בהטית הגוף. כדמוכח בשו"ע (סעיף ג') ובמשנ"ב (ס"ק יא) וביאור הלכה (ד"ה ואין חלוק) שעיקר ההסיבה הוא בהטיית הגוף.

ודעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א (שערי המועדים שם) שבנוסף להטיית הגוף, לכתחילה צריך להטות גם את הראש על גב המשענת של כסא גבוה, או על גבי כרים כמפורש במשנ"ב. אך אם משענת הכסא אינו גבוה כל כך, מספיק להטות את הגוף ולהשען על ידו השמאלית, וישאיר את ראשו זקוף, וממילא יהיה מוטה קצת לצד מחמת הטיית והשענת הגוף. ובשם הגרי"ש אלישיב מובא (שערי המועדים שם, קובץ אמרי שפר) שעיקר ההסיבה הוא בגוף ובכתף, ולא בראש. והגרי"ש עצמו לא היה מיסב את ראשו.

ויש להוסיף (י.ל.) דהגרי"ש לשיטתו שאין עושים כיום הטיה גמורה על המיטה אלא הטיה מועטת ולכן אין צריך להטית הראש. כי באופן כזה הטיית הראש אינו דרך חירות. והמשנ"ב מכיון שהזכיר 'הסיבה' על המיטה לכן הזכיר הטיית הראש. (אכן צ"ע שגם בראדן לפני 100 שנה לא היה הדרך כל השנה להסב על המיטה, והמשנ"ב לא הגביל את הדין מחמת כן).

מאידך הגרמ"מ קרפ שליט"א (הלכות חג בחג פרק כב הפרק של הסיבה הערה 24 ד"ה והנה) נחלק על כל זה, ונוקט בפשיטות שמספיק הטיית הראש לבד, ובזמן הגמ' היה הדרך להסב כל הגוף אבל בזמננו אין זה הדרך, וחובת הסיבה מתקיים בהטיית הראש ועיניו למעלה כפי שהיה נוהג בעל

התרומת הדשן, וכן מוכח ממה שמספיק להטות על כתף חבירו. ומכל מקום, המחמיר להסב בכל גופו תבוא עליו ברכה (י.ש.ק.).

בכל כוחו: מסתבר שגדר 'הסיבה' הוא שישען בכל גופו על צד שמאלו, כעין מה שמצינו דסמיכה כשיביה, שאם יטול הדבר יפול. כך ב'הסיבה' צריך שיהא במצב שאם יטול הדבר יפול. ואם יושב ומטה גופו בלי להישען, או שאכל בעמידה, לא יצא ידי חובת 'הסיבה'. מי שאין לו כסא עם ידית, יש כיום מתקן מיוחד בשם 'מסובית' המתחבר בקלות לכל סוגי הכיסאות, ועליו אפשר לקיים הסיבה בהידור.

3. מצוה מן המובחר

יושב על המיטה עם כרים לצדו: האופן המהודר ביותר הוא להסב בישיבה על מיטה כבודה וכלולה (משנ"ב ס"ק יג), ורגליו לארץ, כמבואר ברש"י (ברכות דף מו: ד"ה בזמן שהן) שכך היה דרך 'הסיבה'. עם כרים לצדו עד גובה הכתף, ונוטה קצת. וכך היה מנהגם של הגר"י קנייבסקי זצ"ל (ארחות רבינו חלק ב' עמוד נט), והגר"ש אלישיב זצ"ל (הגדה של פסח 'הלילה הזה' עמוד 10). והדגיש הגר"ש אלישיב (משנת אי"ש ליל הסדר עמוד כד) שלא מספיק להישען רק על היד, אלא צריך להשעין גם את הכתף.

יצוין, שכיום בהרבה מבתי ישראל הכשרים קשה לקיים הידור זה להסב על מטה לכל האוכלים, עקב הצפיפות המצויה ב'ליל הסדר'. במיוחד כאשר הרבה צאצאים (בנים נכדים ונינים) מתכנסים לליל הסדר בבית ההורים, להדר במצות וְהִגְדַּת לְבָנָךְ (שמות יג ח'). ואם אין לו כורסה אפשר גם להסב על כסא עם משענת וידיות, ולהניח כרית על הידית השמאלית, וכך היה נוהג הגר"ש אויערבאך זצ"ל.

וכתב בספר מועדים וזמנים (חלק ג' סימן רנז), ובספר ויגד משה (סימן ח'), למצוה מן המובחר יסב כעין שכיבה בכורסה, או כסא גדול כעין מיטה (ד.ד.). כלומר, לכתחילה צריך להסב על גבי דבר רך (ערימת כריות על המטה, משענת עם ריפוד, כרית על המשענת, ועדיף גם כסא מרופד). ורק אם אין לו, יסב על ספסל או דבר אחר קשה כדין עני.

4. הסיבת ימין, ירך עצמו, על חבירו.

ימין: נפסק בשו"ע (או"ח סימן תעב סעיף ג) 'הסיבה' בצד ימין אינה נחשבת 'הסיבה'. הטעם: מבואר בגמ' (פסחים קח.) והובא במשנ"ב (סימן תע"ב ס"ק י') לפי שביד ימין הוא צריך לאכול. טעם נוסף: שמא יקדים קנה לושט ויבוא לידי סכנה. ולעניין איטר כתב המשנ"ב (ס"ק י"א) ובביאור הלכה בשם הרשב"ץ (ביבין שמועה) שיסב על שמאל ויעדיף את הטעם של סכנה, דחמירא סכנתא מאיסורא.

נמצינו למדים, שצורת ה'הסיבה' היא באופן המונע את אפשרות האכילה עם היד של הצד שעליו מיסב. אכן בספר שערי המועדים (פרק י' הערה קנה) הביא בשם הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שאין חיוב להסב עד כדי כך אלא מספיק בהטיה קצת, ומה שכתוב שאי אפשר לאכול ביד שמיסב עליו, הכוונה שאין נוח לאכול ביד הזה ולא שאין יכול לאכול בו כלל.

'הסיבה' כשאינו נשען על ידו. ונפק"מ בזה, במה שדנו הפוסקים מה הדין כאשר מיסב על גופו ולא על ידו, כגון שמסובב משענת הכיסא לשמאלו, ומוציא ידו מחוץ לכסא ונשען בגופו על המשענת האם חשיב 'הסיבה'. לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל (שבועת יצחק עמוד רד) אין זה דרך הסיבה כי הסיבה הוא בידו וכתפו כאחד. שהרי מוכח בגמ' ובפוסקים ש'הסיבה' הוא באופן המונע את השימוש בידו השמאלית (אולם יכול להישען על משענת כיסא חבירו היושב לצידו).

אמנם בשם הגר"נ קרליץ שליט"א מובא (עלון 'מים חיים' של הגר"א דינר שליט"א גליון 210) שגם כאשר אינו נשען על ידו יוצא ידי חובתו, ויכול לסובב כסאו קצת לצד שמאל ולהישען ומקיים בכך מצות 'הסיבה'. והעיר הגר"ר גדעון בן משה שליט"א (בשיעורו) שהמסובב את גב הכיסא לשמאלו צריך לשבת על סוף מושב הכסא, ויסמוך את צד שמאלו עם קצת מהגב על המשענת, כדי שיהא דרך חירות.

הערות מבני החבורה

יחזור ויאכל בלא הסיבה!?

חקירה: נדון מעניין מעלה הג"ר צבי גפן שליט"א ('ירושלים במועדיה' פסח עמוד סד), אדם שאכל מצה בלא הסיבה צריך לחזור ולאכול. ויש להסתפק האם צריך לחזור ולאכול כאשר כעת יושב ליד רבו, שהרי לא יוכל להסב באכילתו השניה.

בצל הקודש: ונפק"מ במה שנהוג מקדמת דנא בחצרות הקודש, להסתופף בצל האדמו"ר שליט"א בליל הסדר. ויש לחקור אם אחד הסועדים אכל בלא 'הסיבה' שלא בפני רבו, האם יחזור ויאכל בלא 'הסיבה' בפני רבו. דלכאורה הרי גם באכילה השניה לא יסב נמצא שלא הרויח כלום, או דלמא אכילה הראשונה לא היתה כדין ומחויב לאכול שוב, ובפעם השניה הרי יש לו פטור שהאוכל בפני רבו פטור מ'הסיבה'.

תשובה: לכאורה זה תלוי בחקירת הגרי"ז (בספרו על הרמב"ם) בגדר מצות 'הסיבה', האם בלי הסיבה אין כאן אכילת מצה, או דלמא יש כאן אכילה של מצה, רק שחיסר מצות 'הסיבה'. ותולה חקירה זו בדברי הראשונים, לדעת הרמב"ם זה מצוה נוספת שאינה מעיקר האכילה. אבל לדעת הרא"ש הסיבה היא חלק ממצות האכילה. והאריך בזה הג"ר דוד יצחק שפירא שליט"א ראש ישיבת באר יעקב ('אהל אבי עזרי' עמוד שיז).

ושפיר לדעת הרא"ש שאין כאן אכילה כלל, צריך לחזור ולאכול למרות שגם האכילה השניה תהיה ללא הסיבה. אך לדעת הרמב"ם שאכילה היה כאן מתחילה, רק שצריך להשלים מצות הסיבה, כאן אינו יכול להשלים, שהרי גם באכילה השניה אינו עושה הסיבה.

יתכן שגם (י.ז.) לדעת הרמב"ם צריך לחזור ולאכול. כי אכילה הראשונה לא היתה כדין, ומוטל עליו לחזור ולאכול כדין. בפרט לצד שהעלו האחרונים שבפני רבו ה'דרך חירות' הוא לשבת בלי הסיבה, (דאם מטעם איסור דלא יסב בפני רבו, הרי במקום מצות ד' אינו מצווה על כבוד רבו כמו בכל המצוות, ואין נדחה מצות הסיבה מפני כבוד רבו) נמצא שיש מעלה באכילה השניה מהאכילה הראשונה שנתקיים בו דרך חירות (ב.ו.).

כעין זה ידוע החקירה, מה הדין אם לא הזכיר 'יעלה ויבוא' בתפילת מנחה בראש חודש, האם יתפלל מעריב שנים, כי התפילה הקודמת לא עלתה לו. או דלמא לא יתפלל שנים כי גם במעריב לא יזכיר 'יעלה ויבוא' שכבר אינו ראש חודש נמצא שלא הועיל כלום בהשלמתו. ונחלקו בזה הראשונים; לדעת התוס' (ברכות כו: ד"ה טעה) בשם רבינו יהודה לא יחזור ויתפלל מעריב שנים שאינו מוסיף כלום. ונחלק עליו הרי"ף דיתפלל פעם אחרת. ועיין בשו"ע (סימן קח סעיף יא), ובמשנה ברורה (ס"ק לב), שמביא ב' שיטות כשני צדדי החקירה. וידוע ביאור הגר"ח בסברת הצדדים. ❖

דואג: כתב המשנ"ב (סימן תעב ס"ק ח) שאין לאדם להסב על ירך עצמו. לפי שנראה כמיצר ודואג, ואין זה דרך חירות. וכתבו בסידור יעב"ץ, ובחיד"א (בספרו פתח עינים אות ה'), שמטעם זה לא יניח את ידו על שפתיו או על מצחו בשעה שמיסב. ולעניין הסיבה על גבי חבירו חשיב דרך חירות, כמפורש בגמ' (פסחים דף קח.) ללא חולק.

5. זמן ההסיבה

סעודה: כתב המאירי "ואם היה מיסב בכל הסעודה הרי זה משובח", וכן פסק הרמ"א (סימן תעב סעיף ז) "ולכתחילה יסב כל הסעודה". וכתב המשנ"ב (ס"ק כג) באכילתו ובשתייתו ובדיעבד יצא בשעת אכילת כזית מצה וד' כוסות. ברם מנהג החזו"א והגרי"י קנייבסקי זצ"ל (ארחות רבינו ח"ב עמוד נט) והגרש"ז אורבאך זצ"ל (הליכות שלמה פסח פ"ט ארחות הלכה הערה 135) שלא להסב

בשעת הסעודה. וכן נוקט בספר **ויגד משה** (עמוד רל). כיון שאין אנו רגילים בכך כל השנה ואין זה דרך חירות.

טורח: טעם הדבר, ביאר הגר"י קנייבסקי (שם), בזמננו קשה לאכול בהסיבה והרי אנו כדין שמש שטורח בשבילו להסב כל הסעודה, ולכן מותר לו לכתחילה להסב רק באכילת כזית מצה וכזית אפיקומן ובד' כוסות. והגרש"ז אורבאך דקדק כן בלשונו הזהב של **הרמב"ם** (חמץ ומצה פרק ז' הלכה ח') וז"ל; ואימתי צריכין הסיבה בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבעה כוסות האלו, ושאר אכילתו ושתייתו אם היסב הרי זה משובח ואם לאו אינו צריך. ע"כ. וקשה מדוע הוסיף 'ואם לאו אינו צריך', בהכרח בא לחדש שאם 'ההסיבה' טורח עבורו הסב, אינו צריך להסב כל הסעודה.

הגדה: מבואר במשנ"ב (סימן תעג ס"ק עא) בשם השל"ה דקריאת ההגדה לא יאמר בהסיבה כי אם באימה ויראה. כשאומר הברכה העיר הגרש"ז אורבאך זצ"ל (הליכות שלמה סע' כ, חידושים למסכת פסחים קח). למה שכתב בספר **ברכי יוסף** שבשעת הברכה לא יסב, כי אמירת הברכה צריכה להיות בכובד ראש.

מאיך מצינו במאירי (פסחים דף קח.) "ארבע כוסות כולם צריכין 'הסיבה', הן שתייתם הן הדברים שהם מסודרים עליהם, רצה לומר קידוש וקריאת ההגדה וקריאת ההלל וברכת המזון. וכן מבואר בשבלי הלקט (סימן קעג) דלא הטריחוהו לעמוד, משמע שגם הברכה ב'הסיבה'. והגרש"ז פלמן זצ"ל הוכיח כדיעה זו מלשון 'ההגדה של פסח' מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבגדי ברק, והיו מספרים בציאת מצרים כל אותו הלילה. הרי לנו שהיו מסובין ומספרין, ולא היו יושבים ומספרים (י.ז.ו.).

לעיסה או בליעה? יש לחקור מהו זמן ההסיבה, האם משעת הכנסת האוכל לפה, או רק משעת הבליעה. דעת הגר"נ קרליץ שליט"א (חוט שני), דכאשר מכניס האוכל והשתיה לפיו ולועסם, כבר מתחייב ב'הסיבה', שצריך להראות דרך חירות מזמן ההכנסה לפה.

אולם בשם הגר"ח קנייבסקי מובא בספר **שערי המועדים** (פרק יט סעיף נב הערה קנז), הן אמנם המנהג להסב מתחילת האכילה והשתיה, אך מעיקר הדין מספיק להסב משעת הבליעה, ויכול להכניס לפיו וללעוס בישיבה ורק הבליעה יעשה בהסיבה. וכן נוהג הגראי"ל שטיינמן שליט"א (הגדה של פסח 'בצלו חמדת' עמוד מו) ממלא פיו מלא לוגמיו לפני שהוא מסב ואז מטה ושותה בהסבה וממשיך לשתות את כל הכוס בהסבה כך חוזר ושותה ג' פעמים את הכוס. והסביר פעם, שלפעמים קשה לשתות את הכוס בהסבה, כי כשבא לשתות את הכוס לפיו נשפך היין, לכן העצה היא שילגום מעט יין בפיו כשהוא יושב, וקודם שיבלע יסב על צדו ויבלע את היין, ומה שמכניס לפיו בלי לבלוע אינו כלום.

סיכום הגיליון:

6. דינים העולים

הדעה הרווחת בראשונים ובפוסקים שאנשים בזמננו חייבים ב'הסיבה'. לדעת הראב"ה אין צריך הסיבה כי אין דרך להסב כל השנה. ונחלקו בדעתו האם טוב להדר ולהסב, או אדרבה עדיף שלא יסב כי אם יעשה 'הסיבה' נראה כדואג.

מצוה מן המובחר להסב על כורסה, או מיטה ולצדו כרים. לחלופין על כיסא בעל משענת וידית עם כר על המשענת. או כסא נוסף בצדו ועליו כרים. לכתחילה ישען על דבר רך, ובדיעבד יכול להסב על דבר קשה כדין עני.

יש אומרים שזוית ההסיבה צריכה להיות לפחות 45 מעלות (ממוצע בין שכיבה לישיבה). ויש חולקים שמספיק הטייה מועטת. אם יושב ומטה גופו בלי להישען, או שאכל בעמידה, לא יצא חובת 'הסיבה' גם בדיעבד.

לכתחילה יסב כל הסעודה. ואם זה טורח די להסב בשני כזיתים הראשונים, כזית אפיקומן, וד' כוסות. בשעת ההגדה הלל וברכה, ישב באימה ויראה. ויש אומרים שיכול להסב.

יש לחקור אם אכל בלא הסיבה שלא בפני רבו, האם יחזור ויאכל בלא הסיבה בפני רבו. ולכאורה לדעת הרא"ש יחזור ויאכל בלא הסיבה, אך לדעת הרמב"ם לא יחזור ויאכל בלא הסיבה. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא:

האם נשים חייבות ב'הסיבה'? – ענינא דיומא

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

לעילוי נשמת
הר"ר מנדל
ישעי' בן ר'
אלימלך זצ"ל
נלב"ע ט'
ניסן
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת
הרה"ח רבי
אברהם בן רבי
דוד זצ"ל
נלב"ע כט אדר
ת.נ.צ.ב.ה.